

Nyugdíjba ment, de nem vonul vissza...

Számvetés és útravaló dr. Karagics Mihálytól



A széles körben dr. Mijo Karagicként, kiterjedt baráti, ismeretségi körében pedig egyszerűen Mijoként ismert dr. Karagics Mihály munkássága szorosán összefonódik magyarországi horvátokkal. Azzal a történelmi és őshonos kisebbséggel, amely évszázadok óta itt él közöttünk, gazdagítva a saját, de a többségi nemzet kultúráját is. Igencsak sokszínű népcsoportról van szó, hiszen a „magyarországi horvát” nyolc nyelvileg és földrajzilag is elkülöníthető etnikai csoport gyűjtőneve.

A hazai horvát kisebbség tagjai nemzeti öntudatukat a legnehezebb történelmi viharokban sem veszítették el. Meg-

őrizték anyanyelvüket, virágos mezőhöz hasonlítható színes kultúrájukat, s nem utolsó sorban büszke öntudatukat. A társadalmi változások idején, 1990-ben kapták meg az őket régen megillető történelmi státuszukat. Ugyanerre az időszakra tehető önszerveződésük kezdete is, amiben dr. Karagics Mihály kiemelkedő szerepet töltött be, elévülhetetlen érdemeket szerzett. A tanárként is népszerű interjúalanyunkat nyugdíjba vonulása kapcsán kértük meg közéleti pályafutásának felidézésére, a rendkívül izgalmas és mozgalmas – több mint másfél évtizedes – időszak eseményeinek, eredményeinek áttekintésére s néhány közérdekű tanulság megfogalmazására.

– Gyakran és előszeretettel minősíti a magyarországi horvátok reneszánszának az 1990-től máig tartó időszakot. Miért?

– A Magyarországon évszázadok óta élő horvátok számos történelmi fordulatot éltek meg. Ezek között magam részéről mégis az 1990-ben bekövetkezett változásokat tekintem a legfontosabbnak. Az előző történelmi korszakban a nemzetiségeknek gyakorlatilag csupán statisztikát „tupírozó” formális szerepük volt, amely a rendszerváltással lezárult. Valójában ettől az tekinthetjük a magyarországi horvát nemzetiséget is jogilag, politikailag elismert és törvényben is rögzített kisebbségnek. Nem véletlenül uralkodott körünkben 1990/91-ben valóságos eufórikus hangulat. Annak külön örültünk, hogy a magyar

társadalom demokratizálása fegyveres összecsapás nélkül zajlott le. Nem úgy, mint anyaországunkban, ahol több évig tartó, óriási emberi és anyagi áldozatokkal járó véres honvédő háború zajlott.

A régi paternalista állam jegyeit magán hordozó életforma és gondolkodásmód reflexeitől mi is nehezen tudtunk szabadulni. Hiányosak voltak még az önszerveződés, az önálló politizálás feltételei, de ennek ellenére 1990. november 2-3. között a hazai horvátok első kongresszusán Szombathelyen, megalakítottuk a Magyarországi Horvátok Szövetségét. Ez a szervezet első ízben fogta össze a Magyarország különböző településein élő bunyevácokat, sokácokat, katolikus ráccokat és bosnyákokat, dalmátokat, gradistyei, Mura- és Dráva-menti horvátokat. Sikerült őket – a demokratikus normák, szabályok betartásával – egyetlen hatékony szervezeti- és érdekszövetségbe tömöríteni. E szövetség működése során megalapozta aztán a horvátságunk jövőjét, erősítette közösségformáló erejét. A földrajzilag elszigetelt oázisként élő horvát etnikai csoportokat az anyanyelv, a hagyományos népi kultúra, és a vallás mellett most már a politikai érdekeik is erősen összetartják. A későbbiekben ez segítette elő a saját önkormányzati rendszerünk megszervezését is. Annak felismerését, hogy egy kedvező jövőképpel rendelkező, közösségi szellemiségben gondolkodó kisebb létszámú népcsoport csak így boldogulhat a mai integrált és globalizált világban. Ha ugyanis nem ennek megfelelően cselekednénk és a napi kapcsolati rendszerben a jövő szempontjából fontos stratégiák kidolgozásában az úgynevezett „nagypolitika” sárdobáló stílusát utánoznánk, azzal lényegében a horvát kisebbség sorsát, identitását megpecsételő gyors és visszavonhatatlan következményekkel járó tragikus asszimilációt segítenénk elő.

– Az első négyéves ciklusban Önt választották a Magyarországi Horvátok Szövetsége főtítkárának. Miben foglalhatók össze az időszaknak főbb jellemzői és legfontosabb eredményei?

– A legfontosabb célként és eredményként a magyarországi horvátok politikai egységének kialakulásához való hozzájárulást látom. Megvalósítása során az önszerveződés útjára lépett népcsoportunk egyes értelmiségi tagjai között előfordultak (egy demokratikus társadalomban ez természetes) egyéni érdekekkel párosult érdekülönbségek is. Felismertük azonban, hogy ha a horvátság sorsdöntő és közös érdekéről van szó, akkor elengedhetetlen a kisebbség

ség életét szervező-vezető személyiségek egységhez vezető integráló álláspontja. Szükséges szem előtt tartani ugyanis, hogy ilyen esetekben közös a pecsenye is, amit családon belül együtt kell megsütni. Amennyiben külön-külön lángon tennénk, belátható, hogy a pecsenyéből csak por és hamu maradna, ami az adott kisebbségnek semmiképpen sem jó.

– Hogyan sikerült képviselni, megvalósítani ezt a vezetői elvet és munkastílust a későbbiekben, az Országos Horvát Önkormányzat három ciklusban is megválasztott elnökeként?

– Törekvéseimben, erőfeszítéseimben mindig az a meggyőződés vezetett, hogy politikai egység nélkül nem létezhet számunkra igazán kedvező jövőkép, hatékony kollektív képviselő. Anélkül pedig csupán szomorú jelen, s még szomorúbb jövő vár ránk. Visszatekintve az OHÖ elnökeként végzett munkásságomra, a legfőbb eredménynek, sikernek épp azt tekintem, hogy az egyéni, a helyi, a regionális érdekek minden esetben visszaszorultak, ha a kulturális autonómiáról, a háttérintézmény-rendszerről, az oktatás megszervezéséről és modernizálásáról, az anyaországi kapcsolatokról, vagy az EU-tagságunk után előtérbe került határon átnyúló és regionális kapcsolatokról esett szó. Felismertük, hogy e kihívásokra is csak egységes, közös stratégiai elgondolásokkal lehet eredményesen megfelelni. Az ezt bizonyító időszerű példák egyikeként a hazai demográfiai válság említhető, amely kritikus helyzethez vezet a kisebb gyermeklétszámú óvodákban és iskolákban. A magyarországi horvátok többnyire olyan kistelepüléseken élnek, amelyekben – a szakemberek számításai szerint – gyermekhiány miatt öt éven belül több oktatási intézményünkben kell iskolai osztályokat megszüntetni. Ez pedig a mi kisebbségünk életét, jövőjét tekintve is tragikus kilátás.

Nagy kérdés, hogy található-e, lehetséges-e valamilyen kiút, megoldás? Véleményem szerint igen, méghozzá a regionális oktatási központok megszervezésével, amihez a koncepcionális részletek kidolgozása a magyarországi horvátok esetében már elkezdődött. A hangsúly ebben az esetben is az egységes koncepciónkon van. Eszerint a már működő budapesti, pécsi, hercegszántói központi iskoláink mellett hasonló horvát oktatási centrumok létrehozására mutatkozik reális esély Szentpéterfán, Felsőszentmártonban, Kópházán, Bezenyén és Nagykánizsa térségében. A megvalósításhoz az állami, központi támogatás természetesen nélkülözhetetlen, ennek hiányában koncepciónk fabatkát sem ér.

– A magyarországi horvátok elismert, aktív, progresszív népcsoportot képviselnek, amelynek tagjairól széles körben rokonszenvvel beszélnek. A kedvező megítélés kialakulásához tevékenységével az Országos Horvát Önkormányzat is jelentősen hozzájárult. Ön szerint mi a nyitja a magyarok horvátok iránti hagyományos szimpátiájának, jó kapcsolatának, elismerésének?

– Mindenek előtt a közös gyökereink, múltunk, történelmi személyiségeink, s nem utolsósorban a két ország földrajzi elhelyezkedéséből is adódó közös gazdasági és politikai érdekek. Konfliktusok, vitás kérdések a magyar-horvát viszonyban a mai bonyolult nemzetközi kapcsolati rendszerek ellenére sincsenek. A két ország külügyminiszterei 1995-ben Magyar-horvát Kisebbségvédelmi Egyezményt írtak alá. Rendszeresen ülésezik, egyeztet a két ország Kormányközi Vegyes Bizottsága is.

A magyarországi horvátok dolgozók, szorgalmas emberek, pozitív a munkához, a mindennapi problémák megoldásához való hozzáállásuk. Íróink, költőink, történészeink, kutatóink, pedagógusaink, a kulturális élet szervezői, a horvát írott és elektronikus médiában dolgozó újságírók és szerkesztők, egyházi személyiségeink és élsportolóink is hozzájárultak a kedvező kép kialakulásához. Magyarország a hazánk, Horvátország pedig anyaországunk, s örülünk, hogy a két országot kitűnő szomszédi viszony és kapcsolat jellemzi. Ennek ellenére indokolt megjegyezni, hogy ilyen kedvező politikai légkörben a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatainknak sokkal intenzívebbeknek kellene lenniük.

Nyilvánvaló, hogy a két ország közötti jó viszony kihat a magyarországi horvátok és a horvátországi magyarok jó közérzetére is. Ebben a kapcsolatrendszerben az Országos Horvát Önkormányzat is megtalálta, s betölti a maga helyét, szerepét.

– Jóval a 2006. évi kisebbségi választások előtt bejelentette, hogy nem jelölteti magát az Országos Horvát Önkormányzat elnökének.

– Három cikluson keresztül irányítottam választott vezetőként az Országos Horvát Önkormányzatot. Az utóbbi időben úgy éreztem, hogy egyre több munkaköri feladatomat oldom meg rutinból, ami nem járható út, mert a választók bizalmából posztot vállaló vezetőnek teljes lángon kell égnie a munkában. A harmadik ciklus utolsó két évében már nem tudtam kellő sebességre kapcsolni, lelkesedni. Néha azt éreztem, hogy a hazai horvátok számára az élet más területén talán hasznosabb lehetnék. Be kell vallanom azt is, hogy a több mint harminc éve tartó „taposómalomba”, felelősségvállalásba kissé belefáradtam.

Kisebbségi sorsot vállalni, kisebbségi vezetőként évtizedekig dolgozni nem könnyű. A feladat mindennapi bizonyítást kíván önmagunk és a külvilág előtt. Minden pillanatban megköveteli többletenergiaink mozgósítását is. Rendszeres kérdés a mi életünkben, hogy a körülöttünk lévő világ hogyan fogad be bennünket, miként tolerálja a népcsoportunk fennmaradásához fontos igényeket. A kisebbségi léttel járó életvitel sokszor konfliktussal jár. A társadalom befogadó, toleráló képessége – a kisebbség, mint másság társadalmi elfogadása – a gazdasági, szociális helyzetétől, s emellett a vezető politikai elit komolyságától, politikai érzékétől is függ.

A magyar társadalom többnyire mindig befogadta az itt élő horvátokat, ma már ismeretlen a származásunk miatti diszkrimináció. A kisebbségi életünk-ből következő gondok sora azonban még megoldásra vár. A horvát anyanyelvi oktatás már említett átszervezése mellett beletartozik e sorba intézményeink zavartalan működési feltételeinek biztosítása, a médiák helyzetének javítása, a finanszírozási rendszerünk is. Az országgyűlési képviselőnk megoldatlanságát, a kisebbségi törvény módosításával kapcsolatos anomáliákat már nem is említem... Amennyiben nemcsak beszélünk a kisebbségek kulturális autonómiájáról, akkor egy-két éven belül ezeket a problémákat is feltétlenül szükséges konkrét döntésekkel megoldani, tettekre váltani.

A módosított Választójogi törvénynek a 2006-os kisebbségi választási tapasztalatok alapján történő módosítása ebben a politikai ciklusban ugyancsak időszerű feladat. A törvényt egyaránt szükséges más idevágó törvényhez, rendelethez és az európai trendekhez igazítani. Az eddigi módosítások első sorban az etnobizniszt kívánták megszüntetni, de a kisebbségek tapasztalatai szerint ez eddig nemigen sikerült...

– Munkáját magas hazai és horvátországi állami kitüntetések sorával is elismerték. A Horvát Köztársaság tiszteletbeli konzulja, tagja a Horvátországi Írók Szövetségének,

az Országos Horvát Önkormányzat tiszteletbeli elnöke, címzetes egyetemi docens. Az eddig megtett – munkában, elért sikerekben, elismerésekben gazdag – életút évtizedei után hogyan tervezi nyugdíjas éveit?

– Kitüntetésemnek természetesen örülök, de úgy érzem, és őszintén mondom, hogy ezek az elismerések a magyarországi horvátságnak is szólnak. Az itteni horvátoknak, akik kihasználva a politikai lehetőséget, az önszerveződés útjára léptek. E lépés megtételében valóban volt némi ösztönző szerepem. Szerény szolgálataimmal reméltem hozzájárulni a helyes út kiválasztásához, megtételéhez, s nem utolsósorban a magyar-horvát kapcsolatok erősítéséhez. Munkámban, törekvéseimben a nyugodt, kiegyensúlyozott családi háttér is nélkülözhetetlen segítséget jelentett számomra. Isten segítségét kérem, adjon az egészség mellé kedvet, aktivitást, teret további munkám, terveim megvalósításához is. Ahhoz, hogy nyugdíjasként se legyek egész nap a televízió távirányítójához láncolva...

– Munkásságát megköszönve, további tervei s vágyai megvalósulásához sokak nevében kívánunk Önnek jó egészséget és erőt, gazdag éveket!

Bubor Gyula



**Magda
Márkus
szénrajza**